

VAKLÁRMA A DOLLÁR KÖRÜL

Közvetlenül múlt heti számunk kiküldése után vad hírek keringtek a levegőben a kanadai dollár árfolyamzuhanásával kapcsolatban. Egyesek nagyon is borúsak látták a birodalom pénzügyeinek egét és országos katasztrófát jósoltak a kanadai pénzügyek értékének leromlásával egyidejűleg. A látszat valóban nem volt valami biztató, hiszen a múlt hét első napjában a dollár Newyorkban alig 90 amerikai centet ért és a bankok nagyon is tartózkodó álláspontot foglaltak el ebben az ügyben. Már pedig a bankoknak csak tudniuk kell, hogy tulajdonképpen hol is a baj és hogy van-e egyáltalában szükség aggodalomra.

Természetesen a zugbörze — mely a forradalmak és a bizonytalanság napjaiban Magyarországon annyira virágzott — Kanadában is felütötte bozontos fejét és megkísérelte leföldözni a helyzetet. Bármennyire is vijjogtak ezek a hullarabli keselyűk: a kanadai dollár hamarosan feltámadt alélságából és bizonyítottá a világ előtt, hogy habár Kanada tagja is az angol-szász birodalomnak, ez az ország van annyira önálló és független egy gazdasági, mint pénzügyi szempontból, hogy még az angol font romlásakor is meg tudja tartani; vagy legalábbis vissza tudja szerezni nemzetközi tekintélyét.

Mert hogy tisztán láthassuk a helyzetet, szükség szerűen bele kell kapcsolnunk a font sterling válságának történetét is a kanadai dollár látszólagos tragédiájának magyarzatába. Tudvalevő, hogy az angol font közel öt (pontosan \$4.85) amerikai dollár értékben az egész világ pénzértékének fokmérője volt hosszú évtizedek óta. Az angol font árfolyama olyan sziklaszilárd alapon nyugszik, mint maga a Gibraltár, a Földközi tenger ezen hatalmas természeti erődjé — szokták mondani. Az angol font tehát aranyat ért még Ázsia és Afrika legnépesebb vidékein is és boldog lehetett az ország, melynek pénzügyét az angol fonthoz viszonyítva szabták meg.

Igen ám, csak hogy Anglia pénzügyi szempontból elvérzett a háború következtében. A nagy háború után pedig nemcsak olyan kölcsönöket volt kénytelen Európa népelnek érdekében folyósítani, melyeknek még a kamatját sem tudja behajtani a mai szomorú világban, hanem immár évek óta kell ellátnia a munkanélküliek millióit. Még ez is menne valahogyan, ha Anglia el tudná helyezni iparcikkait a világ elszegényedett piacain. Ez azonban a mai túltermelés mellett szinte keresztülvihetetlen és mivel a szigetország behozatalra szorul éppen úgy mint azelőtt, viszont kivétel nem képes fellendíteni: beállott a válság.

A font sterling sziklaszilárd alapját, az aranyfedezetet tehát meg kellett dezmálni az éhes milliók kiélegetése érdekében s így történt azután, hogy Anglia kénytelen volt letérni az ugynevezett aranyparitásról, hogy megmentse a helyzetét. Ugyanekkor két nagyhatalom, Franciaország és az Egyesült Államok a sors kerekének fordulása következtében Anglia szerepét vették át, mint a világ bankárjai. Mint ismeretes, az Egyesült Államok kincstárában a világ aranykészletének közel felét őrzik. Franciaországban jutott az aranykészlet egy negyede, míg a fennmaradó utolsó negyedrész osztoznak a világ összes többi nemzeté, a valamikor dús gazdag Angliát is beleértve.

Mind ezt a háborús adósságoknak a fenti két országban arany alakjában való aránytalan túdulása idézte elő, ennek folytán végre edényben megbontván a világ pénzügyi egyensúlyát. Hogy miképpen került bele Kanada a kellemetlen ügybe, azt mindjárt megállapíthatjuk, ha észrevesszük, hogy a kanadai dollár ugyanolyan mértékben ilyeszeket a newyorki tőzsdén lefontán, mint amilyen alacsonyban az angol font állott. Az amerikaiak nem számítottak itt azzal, hogy míg a kanadai dollár

feltételül megkívánt aranyfedezete 24 százalék, az ottawai bankpénz átal kőcsátott dollármennyiségnek több mint a fele aranyrudakban hever a birodalmi kincstár pánccsaszékényekben s így a kanadai dollár még akkor is sziklaszilárd alapon áll, ha esetleg megdőlné az angol font fölénye.

Az semmiestre sem vitatható, hogy minden egyes ország valutájának értéke mindezek mellett a külkereskedelmi mérleg-től is függ. Mászóval az a sajnálatos körülmény, hogy a kanadai buzatermes nem sikerült az idén, továbbá, hogy egy mezőgazdasági, mint az ipari termékeknek alig van ára, mert nem mutatkozik kereslet a világpiacon: mindenesetre érzeteli hatását a pénzügyesség nemzetközi viszonylatban elfogadott értékére. Ezért nem ér ma néhány centtel többet a kanadai dollár az amerikaiénál — mint például a magas buzaárak idejében — viszont a megkívántnál több aranyfedezete lévén, mindenképpen megéri a száz centet.

Fenti érvelésünket mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy egy-két napi bizonytalanság után ismét jávult a kanadai dollár tekintélye még a newyorki tőzsdén is. Az amerikai zugbörzések kénytelen-kelletlen tapasztalhatták, hogy a kanadai dollárnak igenis aranyból van a gerince és ez az ország nem hajlandó érdekeit feláldozni csak azért, hogy egyesek a megváltozott viszonyokat kihasználva nyereszkezhessenek. Utóvégre azt az amerikaiaknak is be kellett látniok, hogy minél kevesebbért ér a kanadai dollár, annál kevesebb amerikai árut adhatnak el s a saját érdekeikben is féltő gonddal kell őrizniök az északi szomszédal való barátságát.

Mint mellékkörülményt említhetjük meg, hogy a nagy pénzügyi földrengésben csodálatos szilárdságot mutatott egy szivünkhoz közelálló, távoli kis ország devizája: a magyar pengő. Annyira szilárdan állott az Óhaza pénzügye, hogy 100 fillérért 19 és egy negyed kanadai centet is adott, noha az arany paritás szerinti érték 17 és fél cent volna. Jóleső érzés tehát tudnunk, hogy a pénzügyi válságba sodródott világhatalmak mellett egy Magyarországi, mint új hazánk, Kanada is igyekszik megállni a helyét és észszerű pénzügyi politikával biztosítja lakosságának nyugalmát.

Magyar ákác is nő — Angliában

Komját Gyula, a kiváló magyar rajzolóművész, akit most láttunk be Londonban az angol rézmetszők egyesületébe, a közelmultban érkezett hazra két hónapos angolországi tanulmányutjáról. Komjától a British Múzeum huszonegy rézkarot vásárolt, jórészt olyan képeket, amelyek a magyar táj szépségeit ábrázolják. A jeles magyar művész különben angol élményeiről a következőkben számolt be a "Budapesti Hírlap" munkatársának:

— Nemcsak Londonban, hanem vidéki angol városokban és községekben is jártam és mindenütt figyelmet azokat a kedves szokásokat, amelyek az angol családok életére annyira jellegzetesek. Meglátogattam egy kis tanyán Dopmoreban a magyar ákácát. Ennek egészen különös története van.

Dopmoret Grinwid lord alapította. Jelenlegi tulajdonosa pedig Mrs. Portogue. Grinwid lordnak az volt a szenvedélye, hogy bejárta az egész világot s ha új fajtával ismerkedett meg, akkor abból szerzett egy csemefét, nagy költséggel átvitette Londonba és dopmorel birtokán angol földbe ültette át. A világ minden tájáról szedett össze fákat, többek között Magyarországból is, ahonnan egy fiatal ákácát vitt ki Angliába. Meglátogattam a magyar ákácot ezen a csodálatos birtokon, ahol minden fa más és más országból, vidékről való.

— Abban az időben, amikor a magyar óceánrepülőik sikeresen hajtották végre bravurjukat sok kedves epizódban volt rémszem ezzel kapcsolatosan. Menktem az uccán és egy munkást megkérdeztem, hogy merre van

az egyik ucca. Erre ránnézett és beszélgetés közben érdeklődött, hogy milyen nemzetiségű vagyok. Megmondtam, hogy magyar. Erre hatalmas tenyérébe vette a kezemet és vidáman szót:

— Gratulálok, az a két magyar fickó most repült át az óceánt az igazság gépeivel. Nagyszerű!

Áltunk a londoni ucca hatalmas forgatagában és furcsa volt, hogy egy idegen angol munkás szorongatja a kezemet, mert két magyar átrepült az óceánt. Mások is ünnepeleek akkor minden magyart, aki Londonban tartózkodott.

— Egy napon betértem a magyar vendégülbe. A szomszédos asztalnál egy angol hölgy evett pörköltet s a cigányoknál, akik ott magyar ruhában muzsikáltak, rossz kifejtéssel megrendelte ezt a nótát: "Csak egy kislány van a világon." Később megismerkedtem

A csiki székeleyek kálváriája

A népszövetségi tanács genfi ülésének során foglalkozott a csiki székeleyek petíciójával s rövid tanácskozás után úgy határozott, hogy annak érdemi tárgyalását elhalasztja a Népszövetség legközelebbi üléséig, mivel a román állam és a csiki székeleyek között tárgyalások vannak folyamatban, amelyek előreláthatólag januárig elintézésre nyerne.

A csiki székeleyek panasza, amelyet a székeleyek ezredék utadai tulajdonjogának kisajátítása miatt támasztottak a román állammal szemben, már 1929 július 6-án "tárgyalja" a Népszövetség. Ez a tárgyalás mindössze annyiból áll, hogy minden egyes alkalommal elnapolási határozatot hoztak anélkül, hogy az ügyvel valaha is érdemben foglalkoztak volna.

Legutóbb júniusban azért adtak helyt a román delegátusok elnapolási indítványának, mert Rumánia bejelentette, hogy a székeleyekkel tárgyalás kezd és megegyezésre kíván jutni. Ezzel szemben — a román állam tárgyalásokat a csiki székeleyekkel egyáltalában nem kezdett, csupán augusztus

29-én, vagyis egy héttel a népszövetségi tanácsülés előtt hívta meg Bukarestbe a csikiek képviselőit és miután azok paraszukat szóval elgátdták, azt köztölték velük, hogy majd írásban adja tudtukra a román kormány válaszáat.

Bukarest ezen eljárásával csupán azt akarta elérni, hogy a tárgyalások megkezdésére hivatkozhasson a Népszövetségnek és ennek alapján kérje újból a panasz tárgyalásának napirendről való levételét. Ez most be is következett. Kellemtelen az a látszat, hogy a Népszövetség állandóan szemelt huny a román állam buvácskajátékában és segédkezet nyújt a jogfosztó taktikázáshoz.

Előrelátható, hogy januárig, amikor a Népszövetség tanácsa újból összejött, a csiki panaszok ügyében semmi sem fog történni. Lehet, hogy a román kormány újabb látszólagos tárgyalást kezd majd, hogy ismét legyen mire hivatkozni a következő ülészakon. Meddig fog ez még így tartani? És mi lesz közben a csiki székeleyek elkobzott vagyonával?

PARIS ÉRSEKE FOGADTA A MAGYAR CSERKÉSZEKET

Párisból jelentik: Verdier érsek az érseki palotában fogadta a Párisban idős magyar cserkészülöniményt. Temesi Győző dr., a Magyar Cserkész Szövetség elnöke, az érsek előtt ismertette a magyar cserkészcsapat utazásának célját és a cserkésznek nevében rózsás és árvalányhajsokrot nyújtott át. Verdier érsek rövid beszédben válaszolt.

Az eseménynek külön érdekessége, hogy Páris érseke most fogadott először cserkészülöniményt. Sajnákozását fejezte ki, hogy a múlt évben a Szent Imre-ünnepének alkalmával nem látogathatót el Magyarországra és megígérte, hogy rövidesen meglátogatta az Óházat.

ÚJ MAGASSÁGMÉRŐT MUTATTAK BE

Berlinből jelentik: Erdeke műszert próbáltak ki 6500 láb magasságban Németország fővárosában. Az új műszer bemutatására az összes lapok munkatársait meghívták s egy husz személyes utasszállító gép vitte fel őket a magasba, ahol Braun János bécsi mérnök egy új magasságmérő gyakorlati alkalmazását mutatta be. A fiatal mérnök szerkesztette különös műszer forradalmat jelent a magasságmérés terén és az aviatika egyik leghasználatosabb műszerének lehetséges.

Az új magasságmérő alapja az az elgondolás, hogy minden test arányosan veszt súlyából, amint a föld központjától távolodik. A nehézségi erő csökkenésének számokban is kifejezhető elvét az új műszeren rugós köringa használja ki, amely a repülőgépek súlyfedésénél és emelkedésénél kileng helyéből s leolvashatóvá teszi a magasságkülönbséget. Az új magasságmérőt teljesen független a légnyomástól és nem barometerrrel méri a magasságot, mint eddig történt. A bemutatásnál a Braun-Zeiss-féle magasságmérő még a tíz méteres magasságkülönbségeket is pontosan regisztrálta.

SZÉNÁSSZEKER

IRTA HOLLÓ ERNŐ

Az országuton szekér ballagott, csupa aranylós széna volt a válla mélyen megroskadt s terű alatt és megérintett tiszta illatja.

Egyszerre falum harangja dalolt a harangszó töltötte be lelkem, éreztem, hogy a város sziváját, a vilány-fényes uccát elfelejttem

S egy régi uton ballagtam haza, páztorlúzik vigyáztak felettem A szénából kivettem egy csomót s titkon némán zsebbe tettem

KOMÉDIÁSOK

BETYÁRORSZÁGBAN

IRTA: BUKY GYÖRGY

— Józsi! Már este van. Nem gondolod, hogy meg kellene pi-hennünk valahol?

— Valahol erre felé kell egy falunak lenni. Oda szerettem volna eljutni.

— Oh, én nem félek az erdő-től. Meg aztán nincs nekünk semmi veszenivalónak. Szegények vagyunk. Ki bántana bennünket? Álljunk meg.

— Hadd menjünk még egy kicsit, hiszen világos van.

S a férfi meglegyintette ostorát a csendesen poroszkáló lovacska felett. A hold ezüst lámpája meseországot varázslott a lombok birodalmából s a fehér fény ragyogó szőnyegét terítette az utra és a tisztásokra.

A hepe-hupás talajon ide-oda

szólt a férfi. — Felébredtél?

kon illo férfi mellett álmodozva nézett a távolba az asszony. Sötét fejét szabadon érte az ezüst sugár és szép metszésű, sapadt arcából ködösen fénylőtt elő a szeme. Tekintete nyugodtan figyelt a végláthatatlan, elvadult erdő, ami pedig azokban az időkben minden utasban a félelem benyomását keltette volna. Az asszony nem félt és a férfi arca is nyugodt maradt. Kemény, erőteljes vonásait a figyelem merevítette szoborszerűvé s a lovacska érezve gazdáinak nyugalmát, egykedvűen szedegette táncos lábait.

— Línkám, mit gondolsz? Akad még valami harapnivaló?

— Egy pár szem krumpli ma maradt még. Megfőzöm.

— Az is jó.

— Akkor álljunk meg valahol éjszakára.

— Megállunk lelkem, csak alkalmas helyet keresek most már.

Az echo alatt mozgás volt hallható. Majd egy nagy ásitás után a nyilásban megjelent egy öreg, barázdás arc. Azok közül az arcok közül való volt, amelyekkel állandó küzdelemben élt egymással a szenvedés és a mosoly. A kettő közül valószínűleg a mosoly állt ki parancsszóra újra és újra a harcra, mert a szenvedést nem kellett invitálni. Az mindig magától jött.

— Jó reggelt szereztem! — kiáltott egy nagytól a hervadt szája s a két szem szeretettel pislogott a fiatal párra.

— Mi az Bogó? — válaszolt a férfi. — Felébredtél?

— Ha jól emlékszem — hangzott a felelet — azt álmodtam, hogy egy nagy, uri tök voltam, aminek a belét egészen kiszedték a gyerekek, hogy gyertyát égethessenek benne. Erre aztán felébredtem.

Nagytot kacagott az asszony. — Szegény Bogó. Üres a gyomrod. Azért álmodtál ilyet.

A furcsa öreg boldogan csókolt meg az asszony kezét.

— Szépséges királynőm, te mindig ettalálod az öreg mihaszna titkos gondolatát.

— Ki találja el, ha nem én? Hiszen amióta csak emlékszem, mindig mellettem voltál. Mindjárt kikötünk valahol öregem s van még egy pár krumplik, hercegi vacsorát csinálunk belőle.

A vén fejét csüggtűn lögattá mélybe a gond. Kicsit halgalt, aztán csendesen maga elé motyogta:

— Micsoda élet. Egy királynő és krumpli! Hej nem is tudja az az ostoba közönség, hogy kit hagy koplalni.

— Ne morogj Bogó. Olyan időköt élünk, amikor nem kell az embereknek komédia. Nem ökö tehetnek róla, hogy mi mégis komédiások vagyunk.

— Nem a komédiában van a hiba lelkem, aranyom — mackoskodott az öreg, — hanem az emberekben. Mert a komédia is csak az emberi lélek gyermeke, most meg úgy bántik vele, mintha a fattya volna. Hej, a milyen másképp volt az a régi jó időkben. Mindig tele volt a szekerünk kolbással, sonkával szalonnával. Allg győztük enni a sok finom falatot.

A férfi meghuzta a gyeplőt s a lovacskákat jobbra irányította az utról egy tisztás felé. Nagytot zökent a szekér az árkon keresztül, aztán a fák sötét árnyéka alatt megállt.

— Itt vagyunk, — szólt a férfi.

— Jaj de szép ország ez, édes uram. Csupa ezüst, meg gyémánt minden. Milyen szép álomunk lesz itt az éjszaka.

Egy-kettő leugrottak a bakról és összekapaszkodva néztek körül. Bogó lassan, órege-sen szállt le utánuk, aztán körülnézett.

— Szentséges Uristen. Mindenütt csak erdő és erdő. Hol vagyunk tulajdonképpen?

— A Bakonyban, — kacagott az asszony.

Az öreg összecsapta a kezét és rémülten nézett rájuk.

— Micsoda? Elment az eszetek? Mi ütött belétek, hogy behajtottatok éjjelre betyárországba? Mit kísértetek az ördögöt? Itt akartok aludni?

— Itt hát, — felelt a férfi. — Ugyan ki bántana bennünket, szegény komédiásokat?

— Azzal egy-kettő nekifogtak a tűzrakásnak és nem nyugodtak addig, amíg magasan nem lobogott a láng, hogy haragosan nyaldossa körül a lábást, amiben ott szomorkodott az az egypár krumpli.

Csöppet sem törődtek az öreg Bogó félelmével, zsörtölődéssel, aggodalmával. Ültek a tűz mellett és a boldog öröm világot kerestül arcukon, valahányszor összetalálkoztak a tekintetük. Igen nagy volt a csend. Csak néha érkezett hoz-

zájuk egy-egy rejtelmes sóhaj az erdő mélyéből és köröskö, ül egyre jobban aradt a holdpatak, mintha el akarta volna önteni az egész világot.

Az asszony kivette a tűzből a lábást és igazságosan elosztotta a krumplit. Mindenkinek három darab jutott. Mohón estek neki az ételnek és a következő pillanatban mégis kihullott szájkükből a falat...

Hirtelen, mintha az égből pottyant volna le, egy ugrással, ficánkolva köztöltük termelt egy dalias marcona legény.

— Adjon Isten.

Bogó pillanat alatt a szekérmögé bujt, az asszony átölelte az urát s a férfi sapádtan nézett farkasszemet a hivatal vendéggel, aztán keményen válaszolt:

— Fogadj Isten.

A legény csak szökött egyet és máris a földön termelt. Tekintete egy röptében átlátott mindent, aztán vidám szóval állott a pár elé.

— Sose féljenek kendtek én-tőlem. Nem haragom le én az orrát senki fiának. Még kevésbé szegény komédiásoknak. Sőt inkább követésbe jöttem, merhogy a gazdám szívesen látja kendteket magánál vacsorára.

Bogó előbujt a szekér mögül s a komédiás megrázva szép fejét, megkérdezte:

— Aztán ki is a kend gazdája?

— Azt nem mondta, hogy kössen az orrukra, — hangzott a hetyke válasz.

— Hát aztán honnan tudja, hogy itt vagyunk?

A legény felvágta a fejét.

— Abban a szempillantásban tudta, amint beléptek az erdőbe. És azóta nem tettek egy lépést sem, amiről ne tudott volna.

— És hol lenne a vacsora?

— A tanyán.

— Miféle tanyán?

— A Sose tud meg tanyán.

— Messze van?

— Egy óra alatt odaporoszkál a kis ló a kocsival együtt.

— És ha mi szépen megköszönjük az invitálást, de nem megyünk?

A legény kirántotta övéből pisztolyát és a komédiásra emelte.

— Akkor ha másképp nem megy, így bizonyosan menni fog.

Nem tehettek egyebet, a lovacskákat újra befogták, Línka visszatette a lábasha a krumplikat és a legény vezetésével pekiindultak az erdőnek. Sokat kanyarogtak, irányt változtatva, olyan utra is rátértek, ahol sose járt szekér, míg végül egy nagy, világos tisztásra értek, ahol tüzek égtek, a tüzek körül sötét hallgató alakok gubbasztottak és leghátul állott a fából és földből épült ház. A legény a házhoz irányította a szekeret, ott megálltak. A komédiás és az asszonya kíváncsian indultak az ajtónak, Bogó reszketve ballagott utánuk.

Az ajtó feltárult. A nagy, csupa falu szobában csak egy ember tartózkodott, de az ott állt az asztalnál és egészen belekénykölt a középle. Az asztalon talán száznál is több gyertya égett és nappali fényben ragyogott az egész terem. Nem

volt benne egyéb butor, mint középen az asztal, körülötte székek és köröskörül a fal mellett lóca.

Az az ember pedig olyan volt, mintha vasból öntötték volna. Sokáig egy szó nélkül vizsgálta a komédiásokat, az után felemelkedett és öles termete alig fért el a tető alatt. Megszólat:

— Hogy ki vagytok, senki ne kérdezze! Bizonyosan tudja, most már ugys mindegyitek, hogy ki a vendéglátótok. Legényeim hírlt hozták, hogy komédiások vagytok, éhesek és szegények és nincs mit ennetek. Újtek le ide én hoztam az asztalhoz és egyetek!

Szeme ráillant a legényre a visszaült. A legény szó nélkül távozott s mire a komédiások elhelyezkedtek az asztal körül, már hozták is az ételt. Gulyásleves, utána zsírványecsénye és túrócsusza. A vacsora olyan csendben, olyan neszt nélkül zajlott le, mintha mindenki néma lett volna. S a komédiások a milyen nehezen fogtak hozzá eleinte, olyan alaposan vették ki azután részüket az ételből.

A férfi szerelmes szemmel nézte asszonya józsi étvágyát, majd mindketten mosolyogva figyelték Bogó, aki szemlétecsian indultak az ajtónak, Bogó reszketve ballagott utánuk.

A finom ételhez kijárt a bor is. Ugy hogy vacsora után csillagott a szem és kipirult az arc, amikor a gazda egészségükre kívánta az ételt.

A komédiás ekkor feléje fordult és hozzá intézte a szót:

— Amikor most megköszönöm gazduramnak a szíves lá-